

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 2/2000 rd

Regeringens proposition med förslag till lotterilag samt till vissa lagar som har samband med den

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 15 februari 2000 regeringens proposition med förslag till lotterilag samt till vissa lagar som har samband med den (RP 197/1999 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att social- och hälsovårdsutskottet skall avge utlåtande i saken till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Jouni Laiho och konsultative tjänstemannen Tuula Sundström, inrikesministeriet
- budgetrådet Raija Koskinen, finansministeriet

- regeringssekreterare Matti Pulkkinen, social- och hälsovårdsministeriet
- verkställande direktör Markku Ruohonen och vice verkställande direktör Esko Romppanen, Penningautomatföreningen
- biträdande polischef Juhani Mäntymaa, polis-inrättningen i Vasa
- ombudsman Pentti Laakkonen, Delegationen för pensionärsorganisationer
- generalsekreterare Jouko Vasama, Social- och hälsovårdsorganisationernas Samarbetsförening SAF rf
- ombudsman Teuvo Rodén, Pohjanmaan syöpäyhdistys ry
- politices doktor Jorma Niemelä
- docent Lasse Murto.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en ny lotterilag. Lagförslaget omfattar de viktigaste bestämmelserna om anordnande av lotterier och tillsynen över detta, redovisning av avkastningen från lotterier och de ändamål som avkastningen kan användas för och om tillsynen över användningen.

I lagen föreslås en allmän bestämmelse om rätt att anordna lotterier. Endast allmännyttiga sammanslutningar skall få anordna lotterier för

att förvärva medel för att främja allmännyttig verksamhet.

Lagen föreslås innehålla en uttömmande definition av begreppet lotteri. Den skall tillämpas på alla sådana lotterier som det är möjligt att delta i mot vederlag och få en vinst värd pengar antingen helt eller delvis beroende på slumpen.

De tillåtna formerna för lotteri skall definieras uttömmande i lagen. Det skall vara straffbart att ordna lotterier på annat sätt. Lotterier får inte

ordnas så att spelarna kan delta på kredit eller mot pant.

Lotterier skall enligt huvudregeln fortfarande bara få anordnas efter tillstånd. I tillståndet för ett varulotteri kan det föreskrivas att den som i praktiken anordnar lotterier svarar för det i stället för tillståndshavaren. Förordnandet kan ges fysiska personer, sammanslutningar eller stiftelser som avses i lagen angående rättighet att idka näring.

Tillstånd för penningspel ges av statsrådet. Tillståndet beviljas alltid för en viss tid. Tillstånd för penningspel kan bara beviljas sammanslutningar, som bildats för penningspel av den typ som anges i lagen. För att garantera rättssäkerheten för deltagare i penningspel, förhindra oegentligheter och brott och minska de sociala olägenheter som spelet medför skall bara ett tillstånd kunna beviljas för ett och samma penningspel under samma tid.

I lagen skall ingå en detaljerad förteckning över de ändamål som avkastningen från penningspel kan användas för. Medel som förvärvats genom varulotterier, bingospel eller gissningstävlingar eller genom att tillhandahålla varuvinstautomater skall få användas bara för det ändamål som anges i tillståndet.

Tillsynen över anordnande av lotterier skall effektiviseras och tillsynsorganisationerna för-

tydligas och förstärkas. Tillsynen skall gälla alla typer av lotterier.

Vissa näringsidkare har mot avgift fått hålla sådana spelautomater och andra spelanordningar till allmänhetens förfogande som har gett varor eller andra förmåner värda pengar eller mot dem utväxlingsbara spelmarker i vinst. Villkoret har varit att automaterna och anordningarna har förvärvats före den 1 juni 1970. Också på tivolin och i nöjesparker har det varit tillåtet mot avgift att hålla spelautomater och spelanordningar som ger olika slag av varuvinster till allmänhetens förfogande. Vissa näringsidkare samt nöjesparker och tivolin föreslås få bibehålla sin nuvarande rätt att mot avgift ställa ovan nämnda spelautomater och spelanordningar till allmänhetens förfogande.

I Europeiska gemenskapens lagstiftning finns inga bestämmelser som uttryckligen gäller lotterier, utan dessa regleras nationellt. Lagförslaget har inte samband med den ekonomiska integrationen i Europa.

I propositionen finns även förslag till ändring av vissa andra lagar. De föranleds i huvudsak av de föreslagna nya begreppen i lotterilagen.

Regeringen föreslår att avkastningen från penningspel årligen skall tas in i statsbudgeten. Därför bör de föreslagna lagarna träda i kraft i början av budgetåret.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Social- och hälsovårdsutskottet har granskat regeringens proposition med hänsyn till sitt eget behörighetsområde och huvudsakligen med tanke på propositionens socialpolitiska dimensioner.

Utskottet framhåller att propositionen generellt sett innebär en förbättring i den rådande situationen i och med att den samordnar och förtydligar bestämmelserna om lotteriverksamhet. Den nya lotterilagen befäster principen att avkastningen från tippnings- och vadslagningsspel skall användas till stöd för vetenskap, konst, idrott och ungdomsarbete och avkastningen från

Penningautomatföreningen för att främja hälsa och social välfärd. Utskottet anser det angeläget att denna uppdelning bibehålls.

Lagförslaget innebär ingen ändring i principerna för Penningautomatföreningens understödsfunktion. Avkastningen skall i regel fortfarande användas för bidrag till registrerade allmännyttiga sammanslutningar och stiftelser. Utifrån en uttrycklig bestämmelse i lagen skall avkastningen fortfarande kunna användas för ändamål som sparar statens utgifter, främst för rehabilitering av frontveteraner och institutionsvård och rehabilitering av krigsinvalid. Det är ett uppenbart missförhållande att penningautomat-

medel i allt större utsträckning används för utgifter som tidigare finansierades med statens allmänna budgetmedel, och detta missförhållande måste rättas till. Utskottet anser att det i alla fall är bra att användningen av avkastningen med avvikelse från huvudprinciperna nu blir klart avgränsad i lag.

Utskottet har uppmärksammat insatserna för att förebygga sociala olägenheter som spelande ger upphov till. Enligt vad utskottet har erfarit har det i flera undersökningar kunnat konstateras att spelberoende är fullt jämförbart med andra former av beroende. Genom förebyggande insatser kan uppkomsten av ett beroendeförhållande påverkas och genom tidiga ingrepp kan det göras lättare att åtgära problemen. Enligt undersökningar ökar risken för beroende ju yngre spelarna är när de börjar. Därför ser utskottet en sådan inskränkning i den nya lotterilagen som helt befogad att personer under 15 år inte får tillåtas spela penningautomatspel. Utskottet menar att motsvarande spelförbud bör gälla även andra spel som avses i lotterilagen.

För att de sociala olägenheter som spelande ger upphov till skall kunna begränsas är det bra att det i lagen finns ett ovillkorligt förbud mot spelande på kredit eller mot pant. Minderårigas spelande avses dessutom bli begränsat genom en bestämmelse som understryker tillsynsansvaret för den som bedriver penningautomatspel. Utskottet framhåller att tillsynen i praktiken bör utövas effektivt för att olägenheterna skall kunna minskas.

Enligt lagförslaget vilar ansvaret för uppföljning och utredning av problem som orsakas av

lotterier klart på social- och hälsovårdsministeriet. Enligt gällande praxis är det penningspelföretagen som skall finansiera uppföljningen och utredningen. Utskottet anser att en sådan ansvarsfördelning är lämplig.

Behandlingen av spelare med problem kräver liknande åtgärder som behandlingen av personer med andra former av beroende. Kommunererna bär det operativa och ekonomiska ansvaret för behandlingen. Trots att vi har relativt få spelberoende i vårt land, vore det nödvändigt att garantera de spelberoende tillgång till adekvat behandling och avsätta resurser för behandlingen i motsvarighet till behovet. Utskottet påpekar att social- och hälsovårdsministeriet har att följa upp och koordinera behandlingen också av de spelberoende.

Den nya lotterilagen ställer så kallade smålotterier utanför tillståndsförfarandet. Detta möjliggör för många organisationer att fortsätta med sin lotteriverksamhet i liten skala utan särskilt tillstånd. Avgränsningen bör anses vara förnuftig.

Av de orsaker som framgår av propositionens motivering och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och lämplig. Utskottet tillstyrker lagförslagen i propositionen utan ändringar.

Utlåtande

Social- och hälsovårdsutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att förvaltningsutskottet bör beakta vad som sagts ovan.

Helsingfors den 9 mars 2000

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Timo Ihamäki /saml
medl. Merikukka Forsius /gröna
Inkeri Kerola /cent
Niilo Keränen /cent
Valto Koski /sd
Marjaana Koskinen /sd

Pehr Löw /sv
Juha Rehula /cent
Päivi Räsänen /fkf
Sari Sarkomaa /saml
Raija Vahasalo /saml
Jaana Ylä-Mononen /kesk.

Sekreterare vid sammanträdet var

riksdagssekreterare Eila Mäkipää.